

СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНА АНІМАЦІЯ В ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ

*Київський національний університет культури і мистецтв,
01601, м. Київ, вул. Є. Коновальця, 36, електронна адреса: <http://knukim.edu.ua>*

Соціально-культурна анімація в сучасному суспільстві привертає неабияку увагу наукової громадськості, викликаючи бурхливі дискусії не лише навколо своєї значимості, але й завдяки поняттєвій невизначеності, розпорошеності поглядів щодо структурно-функціонального та змістового наповнення, специфіки соціального призначення та ролі у системі теоретичних наук й соціально-культурної практики.

Соціально-культурна анімація сформувалась на перехресті педагогіки, психології, соціальної психіатрії, соціально-культурної діяльності та прикладної культурології. Зрозуміло, що вчені різних наукових напрямів, аналізуючи змістовність поняття «соціально-культурна анімація», розглядають останню з позицій конкретної науки, ґрунтовно аналізуючи лише певні характерні ознаки анімації. Проте, не зважаючи на досить різні тлумачення поняття «анімація», вченими наголошується на інноваційності цієї технології, її спрямуванні на процес соціальної та культурної міжособистісної оптимізації, засобами покращання якого є духовне спілкування, духовне просвітництво та духовне подвижництво (Мамбеков Є. «Организация досуга во Франции: анимационная модель», Тарасов Л. «Организация анимационного процесса в учреждении культуры с целью преодоления отчуждения молодых инвалидов от общества», «Социально-культурная анимация: принципы, задачи, содержание»).

Загальновідомо, що етимологічне походження слова «анімація» (від лат. «anima» – вітер та «animatus» – оживляти, одухотворювати) призводить до розгляду поняття «анімація» як натхнення, одухотворення, стимулювання життєвих сил, залучення в активну діяльність. У науковий обіг поняття «анімація» вводиться на початку ХХ ст. у Франції, що обумовлюється прийняттям закону про створення різноманітних асоціацій та добровільних об'єднань і трактується як діяльність, спрямована на провокування й посилення інтересу до культури та художньої творчості. У 1937 р. у Франції створено Національну асоціацію Ceméa (Centre d'Entrainement aux Methody d'Education Active), завданнями якої визначено пропагування ідей активного соціального виховання, а основними напрямками роботи Ceméa визначено добровільну, волонтерську анімацію; професійну анімацію; діяльність, спрямовану на суспільну та професійну інтеграцію населення; діяльність, спрямовану на пропаганду здорового способу життя та зміцнення здоров'я; роботу з інвалідами; підготовку та перепідготовку аніматорів [4, С.68].

Ціннісно-орієнтаційний зміст діяльності «Семéа» забезпечується дотриманням таких принципів: будь-яка людина має індивідуальні можливості та бажання, які можна розвивати протягом усього життя; будь-яка людина має право на освіту; будь-які дії людини пов'язані з реальним життям; кожна людина має право на повагу; головну роль у розвитку індивіда відіграє соціально-культурне середовище; особистісний культурно-освітній розвиток не можливий без активності індивіда; необхідним чинником для розвитку людини є особистий досвід [3, 4]. Досить швидко анімація як соціально-культурна технологія поширюється у Бельгії, Чехії та Швейцарії (вже з початку 70-х

років у навчальних закладах цих країн починає викладатись навчальні дисципліни «Основи анімації», «Анімаційний менеджмент», «Соціокультурна анімація») і вводиться у соціально-культурну практику в Італії, Іспанії, Португалії та Австрії. 2000 р. створено Європейську асоціацію аніматорів, членами якої є Франція, Італія, Фінляндія, Португалія та інші країни. Професія організатора дозвілля та рекреаційної діяльності у Франції, франкомовних частинах Бельгії та Швейцарії, Італії, Іспанії, Туреччині, Чехії здобуває назву «аніматора».

Аналіз наукових досліджень дозволяє нам виокремити пріоритетні напрями анімації як соціокультурної практики:

1. Анімація у роботі із соціально незахищеними верствами населення найефективніше використовується в клубах, творчих гуртках, групах взаємопідтримки, і дозволяє подолати соціально-культурне відчуження та відчуття власної неповноцінності, основними показниками яких є відчуття власного безсилля чи безцілність свого існування; нездатність самостійно контролювати своє життя; сприйняття навколишньої дійсності як світу, в якому зруйновано систему культурних цінностей; відчуття втрати індивідом свого власного «Я»; руйнування самоідентифікації особи [4, С. 41].

2. Анімація в закладах культури має на меті залучення людини до культуротворчої діяльності та підготовку до сприйняття мистецьких творів. У цьому контексті прикметним прикладом є театральна анімація. У сучасному світі театр перетворився на багатофункціональний культурно-просвітницький заклад, в якому, завдяки синтезу різних видів мистецтв (літератури, живопису, музики, танцю, скульптури, пантоміми, драми), створено оптимальні умови для функціонування театральної анімації. Для досягнення цієї мети використовуються активні дозвіллієві форми роботи з глядачем, не притаманні театру як традиційному закладу культури: вийзні вистави, театральні уроки, екскурсії до театру, залучення глядача у процес підготовки спектакля тощо. Таке нетрадиційне спілкування з відвідувачами театру допомагає сформувати ефективне сприйняття творів мистецтва і – найголовніше – налагодити неперервний двосторонній зв'язок між акторами та публікою.

3. Рекреаційна анімація спрямована на поєднання розважальної, культурної, соціальної та лікувально-оздоровчої функцій у туристичних та готельних комплексах. Внаслідок розвитку рекреаційної анімації в індустрії туризму удосконалюється соціально-культурне обслуговування, що включає дозвіллієві програми, спрямовані на відпочинок та розваги; культурно-мистецькі проекти (від відвідування фестивалів, карнавалів, театралізованих дійств та національних свят до активної участі), спортивні змагання та ін.

4. Шкільна анімація спрямована на допомогу особистісному самовираженню шляхом використання ігрових, театралізованих та психотерапевтичних методів й зводиться до «активного» виховання. Основними принципами останнього є: врахування ритму життя кожної людини та її індивідуальних можливостей; врахування бажань індивіда та стимулювання нових мотивацій і потреб; допомога у самостійному виборі різних видів анімаційної діяльності; дотримання поваги та рівності у роботі з дітьми; визнання дитини повноцінною особистістю із своїми бажаннями, потребами, правом власного вибору; фізична, інтелектуальна та емоційна участь дитини в анімаційній діяльності [4, С. 68-70].

5. Та найбільш теоретично й практично розвиненою, на наш погляд, є туристична анімація, спрямована на обслуговування шляхом активного залучення людини у різноманітні дозвілєві програми туристичного комплексу. Туристична анімація має на меті задоволення туриста відпочинком (його хороший настрій, позитивні емоції, відновлення моральних та фізичних сил) й класифікується вченими на турпродукт, елементи анімації в туристичних послугах, додаткові анімаційні послуги на туристичних маршрутах [2]. Авторську й доволі ґрунтовну класифікацію видів анімаційної діяльності в туризмі здійснив Килимистий С. у праці «Класифікація видів анімаційної діяльності в туризмі» [1].

Не зважаючи на здійснений нами аналіз напрямів соціокультурної анімації, маємо наголосити на тому, що їх об'єднує. Варто згадати точку зору Ярошенка М., яким запропоновано поняття «соціальної смерті» особи, що зводиться до руйнації соціальних зв'язків між людиною та суспільством. Вченим наголошується на тому, що соціально-культурна анімація відіграє роль антитези соціальному вмиранню людини. Тобто, перешкоди, які виникають на шляху соціально-культурної взаємодії, зводяться не лише до зовнішніх обставин (соціального стану, посади, матеріального забезпечення тощо), а, і передусім, до комплексу психологічних бар'єрів, наслідком яких є соціальна дезадаптація. Тому завданням аніматорів є не усунення фізичних вад у людини чи зміна соціально-культурного статусу клієнта, а створення особливих психолого-педагогічних й соціокультурних умов, що сприяють подоланню психологічних перешкод на шляху до соціально-культурної взаємодії [4, С.40-41].

Тобто, значимість соціокультурної анімації в сучасному суспільстві обумовлена саме функціями, які вона здатна вирішити. Серед них необхідно вказати на функцію адаптації та участі, рекреаційну, виховну, коригувальну та стабілізаційну функції. Об'єктами анімаційного інтересу можуть бути природні (клімат, пляжі, водний простір, гори, каньйони) та культурно-історичні (історія населеного пункту, пам'ятки культури і мистецтва) ресурси; значимі культурні події (свята, карнавала, спортивні заходи, фестивалі); національні особливості (звичаї, фольклор, народні ремесла); рекреаційні зони (національні праки, гірськолижні курорти, санаторії, бази відпочинку, спортивно-оздоровчі комплекси) та інфраструктура індустрії дозвілля (розважальні центри, тематичні парки, івент-платформи).

Здійснене дослідження дозволило нам дійти такого висновку. Анімація є соціально-культурною практикою, завданням якої є подолання соціального та культурного відчуження з метою усунення особистісної соціальної дезінтеграції, реабілітації критичних станів людини, надання допомоги в культуротворчій самореалізації. У результаті анімаційного впливу задовольняються релаксаційні, оздоровчі, культурні, освітні, творчі потреби та інтереси людини або соціальної групи, створюються умови для соціально-культурної активності особи, здатної до перетворення навколишньої дійсності.

Література

1. Килимистий С. Класифікація видів анімаційної діяльності в туризмі / С. Килимистий // *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство.* – К., 2015. – Вип. II (5). – С. 77-83.
2. Курило Л. *Теория и практика анимации: Ч.1. Теоретические основы туристской анимации: Уч. пос.* / Л. Курило; *Российская междунар. академия туризма.* – М., 2006. – 195 с.
3. Мамбеков Е. *Организация досуга во Франции: анимационная модель* / Е. Мамбеков. – Дис... канд. пед. наук: 13.00.05. – СПб., 1992. – 196 с. 4. Ярошенко Н. *Социально-культурная анимация: Уч. пос.* / *Московский гос. ун-т культуры и искусств.* – М., 2000. – 109 с.